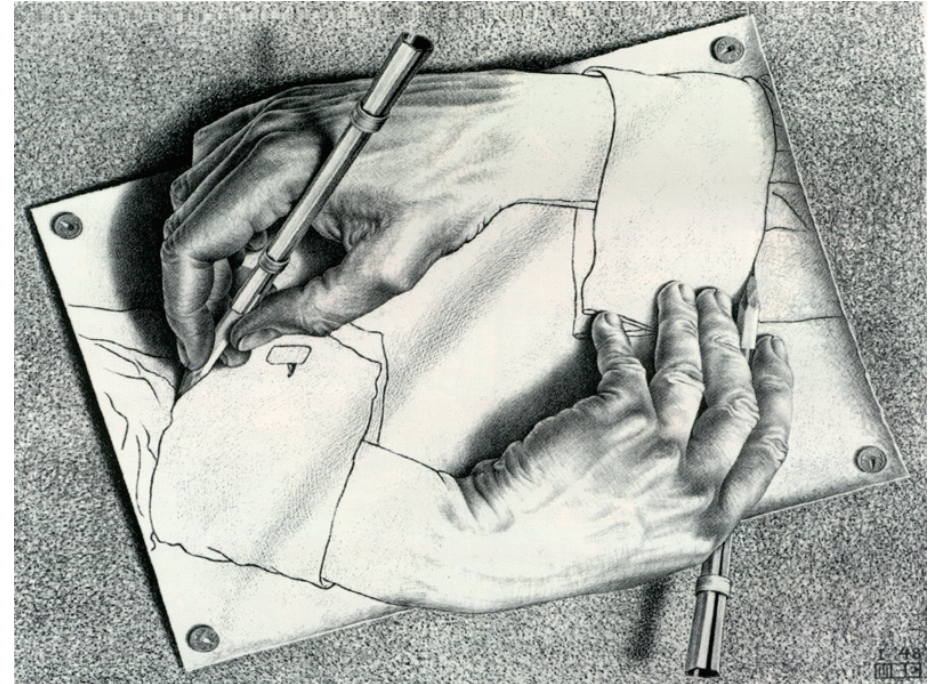

Jacques Camatte

A demokratikus misztifikáció

Az a *közösség* azonban, amelytől a munkás *el* van *szigetelve*, egészen más realitású és egészen más terjedelmű közösség, mint a *politikai* közösség. Ez a közösség, amelytől a munkást *saját munkája* választja *el*, maga az *élet*, a fizikai és szellemi élet, az emberi erkölcsiség, az emberi tevékenység, az emberi élvezet, az *emberi lényeg*. Az *emberi lényeg* [Wesen] az emberek *igazi közössége* [Gemeinwesen]. Ahogyan az ettől a lényegtől való szörnyű elszigeteltség aránytalanul többoldalú, elviselhetetlenebb, borzalmasabb, ellentmondásosabb a politikai közösségtől való elszigeteltségnél, úgy ennek az elszigeteltségnek a megszüntetése, és még az ellene való részleges reakció, *felkelés* is annyival végtelenebb, amennyivel az *ember* végtelenebb az *állampolgárnál*, és az *emberi élet* a *politikai életnél*.

Marx: Kritikai széljegyzetek „Egy porosz” cikkéhez.
MEM 1. 407. o.

Kiadja a *Barikád Kollektíva*

Honlap: www.anarcom.byethost2.com

E-mail: shmintaka@yahoo.com

A tőke és a demokrácia

Az itt közölt szöveg relevanciája a mára nézve nem lehet kérdés mindazok számára, akik felül akarnak kerekedni a munkásmozgalom jelenleg tapasztalható gyengeségén, a munkásosztály irányvesztettségén és atomizáltságán. „Követeld a lehetetlent!” – kiáltotta a szlogen a házfalról '68 májusában, beismerve, hogy osztályunk tömegei számára a kommunista világműveltség harci programból utópikus köddé változott. Ha a közösség utópia, akkor a közösség hiánya – valóság. A demokrácia óceánján hánykolódó proletariátus kikötött Robinson szigetén.

Szemben a baloldaltól liberálissá lett szeméttel (újabbban ebből túltermelés van), mi ezt nem egy olyan új jelenségnek tekintjük, amely a forradalmi program megváltoztatására vagy elvetésére kényszerítene. Hozzá tartozik a kapitalizmus nyomulásához, és egyáltalán nem szünteti meg azokat az ellentmondásokat, amelyek a kommunista forradalom kitörését előkészítik.

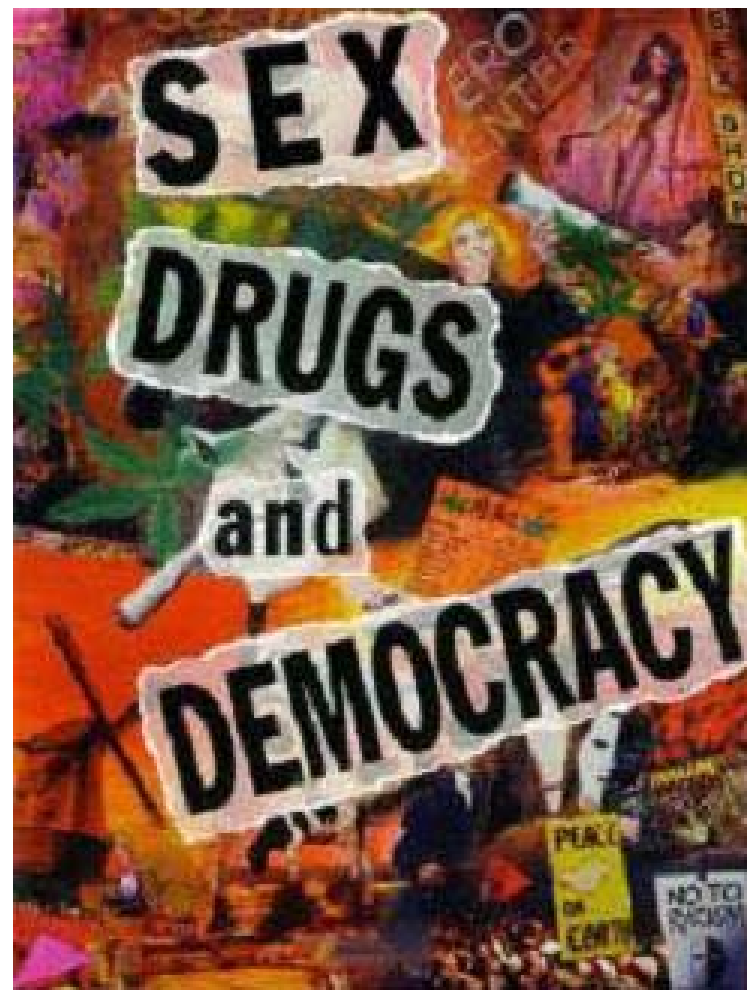
Marx megvilágította a tőkés társadalom mindennapos újratermelésének gazdasági alapzatát:

„Az, ami ily módon az egyes tőkésben előfeltételként – amit mi az állandó tőkésnek nevezünk – jelenik meg, nem egyéb, mint a tőkésnek a tőke által való előfeltételezése, hogy a különböző iparágakbeli tőkés előfeltételként és feltételként kölcsönösen tételezik egymást. Magáért-velően tekintve mindegyik *érték*ként az eleven munkával szemben *önállósult* holt munkára oldódik fel.” Marx: Grundrisse. MEM 46/2. 2. o.

A holt munka önállósodása és uralma az élő termelő tevékenység felett – a tőkésnek ez a nekrofilia – eredményezi az egyének között ma fennálló undorító viszonyt és a hozzá tapadó okádék ideológiát: a burzsoá demokrácia gyakorlatát és elméletét.

„A pénzviszonyban, a kifejlett csererendszerben (és ez a látszat csábítja el a demokráciát) a személyi függőség kötelékei csakugyan szét vannak feszítve, szét vannak tépve...; és úgy *látszik*, hogy az egyének függetlenül (ez az a függetlenség, amely egyáltalában pusztán illúzió és helyesebben közömbösségnek – az indifferencia értelmében – kellene nevezni), szabadon ütköznek egymásba és ebben a szabadságban cserélnek egymással; de csak annak szemében látszik

egyáltalán nem értünk egyet) ez a fajta igazolása egy olyan hamis koncepció továbbélését segíti a mozgalomban, amely ellen egyébként az egész írás irányul. Ez a dogmatizmus, a fenntarthatatlan és kritikátlan Marx-visszaböfögés oda vezet, hogy egyes mozgalmárok képtelenek meghaladni a Marx által 1848-ban leírt hibás téziseket, és általánosságban konzerválják a mozgalom korabeli gyengeségeit.

középpontjában.” (V. Dalin) Azonban a szakítás és a kommunistává válás folyamatában a proletár elemek nem csak azt ismerik fel, hogy a radikális polgárság pártjával nem vállalhatnak közösséget, hanem hogy annak intézményrendszerét – a demokratikus parlamentet – is el kell utasítaniuk. Ezért a proletariátus semmilyen történelmi korszakban nem használhatja fel sem a demokráciát, sem a parlamentet. Az ezek időleges hasznavehetőségéről szóló szociáldemokrata és bolsevik lázalmokat el kell söpörni. Camatte a cikk írásakor még nem számolt le ezekkel teljes mértékben, és ezért köszönnek vissza nála a taktikázó lenini politikai sémák.

5.1.15 A proletariátus nem juthat be az államhatalomba, csak megsemmisítheti azt. A kommunista forradalom nem egy új intézményrendszert, hanem az emberi világközösséget hozza létre. Ezért a proletárdiktatúra semmiképpen sem jelent új (akár átmeneti) államhatalmat. Amennyiben az államhatalom megragadására törekszik – bármilyen értelemben is –, valójában a kommunizmus ellenségévé válik. A bolsevizmus gyakorlata kimutatta az államhatalommal való kokettálás ellenforradalmiságát.

5.1.17 A kapitalizmus itt tárgyalt fázisában jelenlévő állam kiterjedt gazdasági funkcióit működtető csoportokat nevezí Camatte középosztálynak. Ezek valójában nem alkotnak osztályt, hanem a tőke igazgatási apparátusának részei. Camatte az állam szociális funkcióinak kiterjesztéséről mondja, hogy az „egy árnyalatnyi kommunizmust” visel magán. Ez teljesen hamis, szociáldemokrata kommunizmus-interpretáció, útban Gyílasz felé...

5.1.19 Camatte hamisan nevezi ideális demokráciának a proletariátus diktatúráját. Azt a hamis sémát veszi át, amelyek Marx A gothai program kritikájában vázolt fel, mely szerint a proletár helyzetnek a társadalomban való általánossá válásával „a kommunista társadalom első szakaszán” az egyéni tehetség és teljesítőképesség különbségei folytán még „az egyenlőtlenség joga” uralkodik, majd a munkamegosztás felszámolását követően, amikor a munka „maga lett a legfőbb létszükséglet... csak akkor írhatja zászlajára a társadalom: mindenki képességei szerint, mindenkinek szükségletei szerint!” (Marx, Engels művei, 19. kötet, 18-19. o.) Azonban a proletárdiktatúra – ahogyan Camatte helyesen kimondja – a demokrácia lerombolása. Ez pedig mindenféle burzsoá jog azonnali felszámolását jelenti – tehát a kommunizmusnak nincsenek különböző fázisai –, így az emberi szükségletek kielégítésére irányuló egységes emberi tevékenység a kommunista világközösséggel egy időben születik meg. Ezenkívül a Kommunista Kiáltványból vett idézetnek (amellyel szintén

így, aki elvonatkoztat azoktól a *feltételektől*, a *létezési feltételektől*..., amelyek között ezek az egyének érintkezésbe lépnek.” Marx: Grundrisse. MEM 46/1. 80. o.

Ez a kulcsa a demokrácia megértésének. A demokrácia az árutulajdonos illuzórikus függetlenségén alapuló látszatközösség. Tehát az – a közkeletű burzsoá értelmezéssel szemben – nem a legtöbbször az ókori görög városállamokhoz, valamint a modern társadalmak némelyikéhez társított politikai forma, hanem „úgy határozható meg, mint emberek viselkedése, mindazoknak a szervezete, akik elveszítették eredeti organikus egységüket a közösséggel” (Camatte). Ennélfogva az atomizált egyéneknek ez a fajta létezése valamennyi osztálytársadalom sajátja, amit az árutermelés mindennapos gennyes körforgása tart életben.

A demokrácia különböző formákat ölt a termelő munka formái és az árutermelés kiterjedtsége szerint. Az ókori demokrácia az uralkodó osztály belső ügye volt, mert csak a szabad polgárok rendelkeztek áruval (a földdel, a rabszolgákkal és az azok által létrehozott termékekkel). A modern burzsoá demokráciában mindenki árutulajdonos, és a burzsoázia számára kulcsfontosságú árut – a munkaerőt – a munkásosztály viszi piacra. Így a demokrácia ma totális.

A burzsoá államhatalom hivatalos formát adott az árutulajdonosok közötti viszonyoknak. A parlamentáris forma a tőke személytelen hatalmának (a holt munka uralmának) politikai kifejezése. A tőkének szüksége van az államhatalomra, mert biztosítania kell magát a proletárok lázadása ellen, kényszerítenie kell őket, hogy életfeltételeik előteremtése céljából eladják munkaerejüket a tőkének. A parlament működése az egyes tőkék közötti váltakozó erőviszonyoknak és az ösztőke érdekeinek megfelelően alakul. Dinamikus forma, amely képes adaptálódni a váltakozó gazdasági feltételekhez. Az állam a vámok és juttatások révén segítheti a nemzeti tőke fejlődését. A parlamentben a tőke különböző frakciói alkudoznak érdekeik szerint.

A politikai pártok, vagyis a burzsoázia pártjai – beleértve a szociáldemokrata pártokat is –, sohasem képviseltek többet, mint a tőke fejlődési alternatíváit, vagyis az uralkodó osztály egyes csoportjainak érdekeit. A demokratikus (parlamentáris) elv volt a garancia, hogy a politikai igazgatás ne szakadjon el az ösztőke érdekeitől. Egy olyan politika, mely a tőke fejlődésének lassulását idézte elő, megbukott – legkésőbb a következő választásokon. A demokrácia és a választójog egyúttal eszköz arra, hogy az élőmunka hordozóit rávegyék a tőke

működtetésében való részvételre a politika síkján is. Ugyanis a tőke fejlődésének legnagyobb akadálya az emberi korlát, az élő ellenállása a halttal szemben. Így a politikai folyamatot mindig úgy kell irányítani, hogy a proletariátus lázadásának elejét vegyék. A munkásosztály a szavazás során kinyilvánítja, hogy melyik tőkés szféra dominanciája a legelfogadhatóbb számára. Itt a munkásosztály teljesen a tőke részeként lép fel, és az ő választása a tőke öngazgatásának része. A politikai életbe a választójog útján bevont munkás a tőke látszatközösségének részévé válik. Belsővé teszi a demokratikus viselkedést.

A Kárpátok között, ebben a kis kuplerájban, de a világ más részein is, a munkásosztály számos tagja érzi és látja a helyi politika teljes kiüresedettségét. De annál kevesebben vannak, akik innen egy tudatos kommunizmus felé mozdulnának el. Egyesek visszasírják a tőkés rend korábbi fázisait, mások a nemzetközi fejlődésben bíznak, amely „felzárkóztatja az elmaradott térségeket”. Valójában arról van szó, hogy a tőke kinőtte a nemzetállami kereteket, és a magyarországi politika nem is tehet mást, mint hogy a nemzetközi nagyvállalatok seggét nyalja, mert a Hortobágyon nem terem meg a földgáz, és a nyírségi almából sem készül el a „mi autónk”. Az európai integráció azért következett be, mert intenzívebbé kellett tenni a tőke (beleértve a változó tőke: a munkaerő) mozgását is, gyorsítani kellett a tőke centralizációját. A tőke szétörte a nemzeti határokat, és ezért a különböző tőkemenedzselések (a politikai pártok programjai) alig különböznek, mert közvetlenül a globális tőke irányít. A politika ezt a globális tőkét szolgálja ki. Akik ettől a folyamattól kizsákmányoltakként bármi jót várnak (liberálisok és szociáldemokraták), vagy pedig ezt a folyamatot a kapitalizmuson belül elkerülhetőnek tartották (konzervatívok, fasiszták), azok semmit nem értenek sem a tőke működéséből, sem a kapitalizmus jelenlegi fejlődési fázisából. A tőke bábjai ők – keznek foghatnak egymással.

A politika kiüresedésének van egy másik oka is. (A félreértések elkerülése érdekében megjegyezzük, hogy a politika mindig is az elidegenedett viszonyok igazgatásának eszköze volt, és ebben az értelemben a proletariátus számára nem üresedhetett ki, mert eleve üres volt. Amikor mégis a politika kiüresedéséről beszélünk, akkor ezen azt értjük, hogy a tőke egyre kevésbé igényli az állam közvetítését saját újratermelésének megszervezésében, illetve amikor mégis szüksége van rá – pl. háború esetén – akkor ezt a közvetítést gyakorlatilag zökkenőmentesen tudja igénybe venni.) Amíg a munkásosztály számára a tőke csak a biológiai újratermelés lehetőségét biztosította (ezzel egyúttal társadalmilag is újratermelve a nincstelen bérmunkást), addig a kapitalizmus csak

egy használati értéket termel: saját munkaerejét, amely megint csak a tőke értékesülését szolgálja majd. Az áruforgalom és a szabad választások misztikus és kérészerű Paradicsomán kívül a munkás, akár tetszik neki, akár nem, munkás marad; még amikor szeretkezik (mindegy, hogy az élvezet vagy a szaporodás kedvéért), akkor is pusztán munkaerő, ami a tőke értékesülését szolgálja. *E minőségében sem nem egyenlő, sem nem szabad, sem nem állampolgár, sem pedig tulajdonos, élete egyetlen pillanatában sem. Nem más, csak bérrabszolga.* Még mielőtt szervezkedni kezdene, hogy megvédje munkásérdekeit, már akkor *ellene van mindenféle egyenlőség, tulajdon és szabadság.*”

„Tehát a demokrácia valódi szabadsága, tulajdona és testvérisége állandó proletárellenes állapotot eredményez. Az elnyomás nélkülözhetetlen eleme a demokrácia bevezetésének, újratermelésének és kiterjedésének. Jó ideje már, hogy Marx rámutatott, hogy a 'szabadság, egyenlőség, testvériség' szentháromsága nem egyéb, mint a burzsoázia 'gyalogsága, lovassága és tűzérsege'. Ráadásul a törekvés a tiszta demokrácia Paradicsoma felé – amelyben már senki sem tiltakozna e szabadság, egyenlőség, testvériség és tulajdon ellen – megköveteli a demokrácia magasabb szintű megvalósítását, amely a demokratikus állam terrorista gépezetének különböző formájú és teljes erejű alkalmazását jelenti. Ezért például az állam liberális és fasiszta formája közötti átmenet folyamán nem zajlik le az állam semmiféle szerves átalakulása, hanem csupán megtisztításának folyamata az elérhetetlen demokrácia megvalósítására irányuló törekvés során.”

5.1.11 Ennek a pontnak a kritikáját ld. az 5.1.15 ponthoz fűzött megjegyzésünkben.

5.1.13 Amikor a burzsoázia megszerzi a politikai uralmat a polgári forradalomban, akkor a proletariátus tömegei még gyakorta a burzsoázia szélsőbaloldalán lépnek fel. Az a folyamat, ahogyan a proletariátus elemei elszakadnak a burzsoáziától, megfigyelhető a polgári parlament radikális frakciójának bomlásában is. (Lásd pl. a Babeuf-féle kommunista mozgalom szembekerülését a polgári forradalom erőivel. „Csupán a franciaországi forradalom során szerzett gazdag tapasztalatok – s mindenekelőtt a jakobinus diktatúra élményei – tették lehetővé Babeuf számára, hogy forradalmi-kommunisztikus világnézetének alakulási útján megtegye a következő döntő lépést. A kommunizmus azonban – Albert Mathiez állításai ellenére – már a forradalom előtt sem volt pusztán 'külső homlokzat' Babeuf számára, mivel már ekkor is a társadalom gyökeres átalakításának tervei állottak elméjében

Még akkor is az emberi jogok és szabadságok Paradicsomában vagyunk, amikor a munkaerőnket adjuk el. Mindenki a saját, egyéni érdekeit igyekszik érvényesíteni az egyenlőség, szabadság és a magántulajdon birodalmában.

Szabadság – mert az áru eladója és vásárlója (beleértve a munkaerő-áru eladóját és vásárlóját) nem engedelmeskedik semmiféle szabálynak, csak saját *szabad* akaratának.

Egyenlőség – mert az árucseré világában mindenki vásárló és eladó, és mindenki annyi értéket kap az általa eladott áruért, amennyi egyenlő az áruban felhalmozott értékkel, tehát egyenértéket cserél egyenértékre.

Tulajdon – mert a csere világában mindenki árujának tulajdonosaként jelenik meg, és csak azzal rendelkezhet, ami az övé.

Mint *szabad* és *egyenlő* tulajdonosok, az állampolgárok szerződéseket kötnek egymással, és ebből a viszonyból magától értetődően ered a testvériség, mint egyfajta jogi tükröződés, ami garantálja a szabadságot, az egyenlőséget és az egyenlő esélyt minden ember számára az áruk birtoklásához. Minden áru eladása és vétele csak az emberek szabad akaratából jöhet létre, emberek közti szerződés, akik – mivel az árucseré birodalmában vagyunk – tulajdonosok, szabadok, egyenlők és testvériek.”

Tehát az embereknek ez a fajta „felszabadulása” nem más, mint a tőke demokratikus diktatúrájának fokozatos kiteljesedése az áruterelés kiterjedésével.

A káprázatok birodalma után lássuk meg a valóságos folyamatot.

„A munkaerő eladója munkás, függetlenül attól, hogy istenben hisz vagy pedig a demokráciában. A gyárban senkivel sem egyenlő, nem szabad semmitől, nem tulajdonosa semminek, még annak sem, amit a két kezével megmozgat. Persze ha akarja, képzelheti azt, hogy állampolgársága csupán felfüggesztődött, hogy egyenlőségét, tulajdonosságát, szabadságát csupán lerakta a vállalat portáján, és majd felveszi megint a munkaidő végeztével, kifelé menet. Ám ha így gondolja, hatalmasat téved. Odabenn nyolc (vagy több) órában gépeket és nyersanyagokat fogyaszt, hogy olyan használati értékeket termeljen, melyek a tőke tulajdonában maradnak. Élete napi maradék tizenhat órájában, vagy amikor „szabadságát” tölti, üdül, futballmeccset, élelmet, sört, tévéműsort stb. fogyaszt, akkor is csak

közvetlen és szüntelen rendőrterrorral volt működtethető. A tőke azonban túllépett ezen a fázison, és ma már elég, ha csak készenlétben tartja a gumibotokat. Irdatlan terméktömeg zúdul a munkásosztályra, amely közvetlenül a tőkésített emberi lény igényeinek kielégítésére szolgál: kultúra, szórakoztatás, szexipar, alkohol, internet, világsajtó, Coca-Cola, 24 sebességes kerékpár... És az egészséget támogató reklámpar. Az a szemét, melynek a megtermeléséért a munkásosztály kiköpi a tüdejét a gyárakban és az irodákban, szembejön vele, amint kilépett a munkahelyről. És a munkásosztályt elsodorja az árudömping özönvize. „A tőke anyagi közösséggé alakul és többé nincsen politika, mert maga a tőke szervezi meg rabszolgákként az embereket.” (Camatte)

Amikor a tőke mély válságba kerül, akkor látszólag szakít a demokratikus elvvel. A válság során az állandó tőke nagy tömege elértéktelenedik, és nem képes többé tőkeként funkcionálni, a változó tőke felszívásával értéktobbletet termelni. Így az állandó tőke válsága egyben a változó tőke válsága is, ami a (reál)bérek zuhanásában és a tömeges munkanélküliségben nyilvánul meg. Ilyen válságokat a tőke nem képes a tőkék közötti szokásos érdekegyeztetés (parlamentarizmus) és a tőke és a munkásosztály közötti érdekegyeztetés (szakszervezet) segítségével kezelni. Ilyenkor a tőke legerősebb képviselője vállalja magára a kapitalizmus újrastrukturálásának feladatát a tőke túlélésének érdekében. Ennek fő elemei az elértéktelenedett tőke megsemmisítése és a munkaerő-felesleg megsemmisítése – nyílt vagy burkolt háború. A tőke nem csak azért lép fel terrorista eszközökkel a proletariátus ellen, mert az a válság hatására ellene támad, hanem mert meg kell szabadulnia a számára szükségtelen munkaerőtől. A baloldaliak ezzel a jelenséggel szemben így kiáltanak: „A kapitalizmus elárulja a demokráciát! A tőke képes feláldozni a demokráciát saját érdekeinek oltárán!” Egyesek odáig jutnak, hogy megpróbálják elméletileg bizonyítani, hogy a kapitalizmus sohasem lehet demokratikus. Ezzel szemben rendkívül fontos hangsúlyozni, hogy a tőkének a válságok során megnyilvánuló „antidemokratizmusa” teljes mértékben demokratikus jelenség. Éppen arról van szó, hogy a megpróbálja fenntartani az árutulajdonos egyéneket, a magántulajdon. Kénytelen megsérteni a maga által proklamált politikai jogokat (szabad sajtó, gyülekezés, véleménynyilvánítás), ha azok akadályozzák a tőke újatermelődési folyamatát (a termelést, a forgalmat vagy mindkettőt), és ennek az újatermelődésnek az első előfeltétele az egyének közötti demokrácia.

A kapitalizmus válságának tetőpontja a forradalmi szituáció. Ha a munkásosztály egy része megtagadja, hogy továbbra is munkaerő-tulajdonosként belépjen a piaci forgalomba, és sztrájkjal, szabotázzsal próbálja akadályozni az

árak mozgását, fosztogatással próbálja életben tartani magát, és erőszakkal megtámadja az uralkodó osztályt és annak államát, akkor ezzel színre lép a demokrácia valódi tagadása. Ezzel szemben a demokrácia minden összetevője egyesült erővel lép fel. A tőke utolsó tartaléka, az egyetlen tömegező, amelyet ekkor a kommunista proletariátussal szembeállíthat, a munkásosztály demokratikus része: a rendőrség, a katonaság és minden munkás, aki továbbra is képes a tőkén belüli létezésre (ld. pl. a szociáldemokrata munkásság szerepét a németországi proletárforradalom leverésében az I. világháború után). A munkásosztály ezen elemeinek szerepe nem pusztán az, hogy fegyveresen bevethetők a kommunisták ellen, hanem még inkább az, hogy működtetik a tőkét, hogy napról napra megtermelik az emberi közösség tagadását, hogy gettóba zárják a forradalmat.

A forradalmárok, akik következetesen akarnak harcolni a kapitalizmus ellen, nem köthetnek semmiféle kompromisszumot a demokráciával. A demokrácia azoknak a létezési formája, akik elidegenültek az emberi közösségtől, „akik elveszítették eredeti organikus egységüket a közösséggel” (Camatte). Így a kommunista forradalom, ami az emberi közösség létrehozását jelenti, nem győzedelmeskedhet ennek a létezési módnak a totális megsemmisítése nélkül.

Barikád Kollektíva, 2006.

Kommentárok, kritikai észrevételek

Camatte „A demokratikus misztifikáció” című írását nem önálló cikknek szánta, hanem „A kommunista forradalom” című tanulmánya egyik fejezetének – ebből a koncepcióból ered az egyes szakaszok számozása. (A teljes mű végül nem készült el.) Az alábbiakban az egyes pontokhoz fűzött megjegyzéseinket adjuk közre – a kommunista program további tisztázásának jegyében.

Barikád Kollektíva

5.1.3 A haza addig jelenik meg a kapitalista demokrácia előfeltételeként (mint valóságosan az adott ország tőkái között felosztott közös tulajdon), amíg az adott tőkés állam termelőerőit a nemzeti tőke uralja. A kapitalizmus mai fázisában a nemzetközi tőke dominál, így a haza fogalma egyre ideologikusabb, és mindinkább a helyi kistőke nacionalista frakciói támaszkodnak rá. Elegendő csupán a kelet-európai (szlovákiai, magyarországi, lengyelországi) populista erők ténykedéseire utalni...

5.1.5 „Az arany valódi hatalommá válásának” történetét lásd Jonathan Williams: A pénz története (Novell kiadó, 1999.) című művében, e hatalom társadalmi és gazdasági kibontakozásának kommunista leírását pedig Marxnál: A politikai gazdaságtan bírálatához (Marx, Engels művei, 13. kötet).

5.1.8 A természet akkor jelenik meg diktátorként, ellenséges hatalomként az emberek felett, amikor az osztálytársadalom és a magántulajdon kialakult, és megvalósult az ember elidegenedése mind a többi embertől, mind a természeti környezettől. Így az őskommunizmusban a természet diktatúrájáról nem beszélhetünk, mert a természet is része a közösségnek.

5.1.10 Az Internacionalista Kommunista Csoport „A demokratikus szabadságjogok legendája ellen” című remek cikke (ld. a magyar nyelvű Kommunizmus folyóirat 3. számát, 1996-ból) hasznos segítséget nyújt ahhoz, hogy tisztán lássuk, hogyan is működik a demokrácia mítosza és valósága a kapitalizmusban. Ezért most hosszabban idézünk a szövegből. Az újság tőlünk is beszerezhető.

„Az áruforgalom szférájában nincsenek osztályok; mindenki állampolgár, mindenki eladóként és vásárlóként jelenik meg, és így *egyenlő, szabad és tulajdonos*.

Ez a burzsoá társadalomnak csak negatív negációja, és nem annak pozitív tagadása. Még mindig úgy akarja definiálni a kommunizmust, mint egy szerveződési módot, amely megfelelőbb lenne a különféle emberi megnyilvánulások számára. De a kommunizmus egy létezésnek, az ember igazi Gemeinwesenének állítása. A közvetlen demokrácia úgy jelenik meg, mint a kommunizmus megvalósításának eszköze. Azonban a kommunizmusnak nincs szüksége ilyen közvetítésre. A kommunizmus nem a birtoklás vagy a csinálás, hanem a létezés kérdése.

Jacques Camatte:

A demokratikus misztifikáció

A proletariátus ostromának a tőke fellegrárai ellen csak azzal a feltétellel van esélye a sikerre, hogy a proletár forradalmi mozgalom egyszer s mindenkorra leszámol a demokráciával. A demokrácia az utolsó menedék minden megtagadás és árulás számára, mivel ez a legfőbb reménye mindazoknak, akik hisznek a velejéig rothadt jelenlegi mozgalom purifikálásában és újbóli megerősítésében.

I

5.1. Az általános történelmi jelenség

„Minden társadalmi élet lényegileg *gyakorlati*. Mindazok a misztériumok, amelyek az elméletet miszticizmusra indítják, az emberi gyakorlatban és e gyakorlat megértésében találják racionális megoldásukat.”
(Marx 8. tézise Feuerbachról)

5.1.1. Általánosságban a demokrácia úgy határozható meg, mint emberek viselkedése, mindazoknak a szervezete, akik elveszítették eredeti organikus egységüket a közösséggel. Így abban az egész korszakban léteznek, mely az őskommunizmust a tudományos kommunizmustól elválasztja.

5.1.2. A demokrácia attól a pillanattól született, hogy az emberek szétváltak és a vagyont felosztották. Azaz a magántulajdonnal, az egyénnel és a társadalom osztálytagolódásával, az állam létrehozásával együtt keletkezett. Ebből következik, hogy egyre tisztábbá válik, ahogyan a magántulajdon általánosabb lesz és az osztályok élesebben jelennek meg a társadalomban.

5.1.3. A demokrácia előfeltételez egy közös javat, mely fel van osztva. A korlátolt demokrácia az ősi társadalomban előfeltételezte az ager publicust és rabszolgákat, akik nem voltak emberek. A modern társadalomban ez a közös vagyon univerzálisabb (nagyobb számú embert érint). Egyúttal elvontabb és illuzórikusabb is: a haza.

5.1.4. A demokrácia semmiképpen sem zárja ki a hatalmat, a diktatúrát és ezáltal az Államot. Ellenkezőleg, szüksége van az Államra mint alapzatra. Ki

garantálhatná a szétosztást, ki szabályozhatná az egyének közötti és az egyének és a közös vagyon közötti viszonyokat, ha nem az Állam?

A teljes kifejezett tőkés társadalomban az Állam ezenkívül – két különböző szögből – az újraelosztás felügyelőjének is mutatkozik: megakadályozza, hogy a proletariátus elcsórja az értéktöbbletet, és garantálja ezen értéktöbbletnek profitként, kamatként, járadékként stb. való elosztását a különböző tőkés szférák között.

5.1.5. A demokrácia így magába foglalja az egyének, osztályok és az Állam létezését; azzal az eredménnyel, hogy egyszerre kormányzási mód, egyetlen osztály uralkodásának módja, és az egyesülés és egyeztetés mechanizmusa.

A gazdasági folyamatok kezdetben valójában elválasztották az embereket (a kisajátítás folyamata), akik az ősi közösségben egységesek voltak. Az ősi társadalmi viszonyokat szétzúzták. Az arany valódi hatalommá vált, felváltva a közösség tekintélyét. Az emberek szembenálltak egymással az anyagi ellentmondások miatt, melyek képesek voltak feldarabolni a társadalmat és lehetetlenné tenni azt. A demokrácia az ellentétek összebékítésének eszközeként jelent meg, mint a legmegfelelőbb politikai forma ahhoz, hogy a megosztottat egyesítsék. A régi közösség és az új társadalom összehangolását képviselte. A misztifikáló forma az elvesztett egység látszólagos rekonstrukciójában állt. A misztifikáció progresszív volt.

A mi korunkban, a történelem ellenkező pólusán, a gazdasági folyamat a termelés és az emberek szocializációjához vezetett. A politika, ellenkezőleg, a megosztásokra törekszik, a tőke számára végbemenő csere pusztá felszínéként próbálja fenntartani őket. A kommunista forma egyre erőteljesebbé válik a régi kapitalista világon belül. A demokrácia úgy tűnik fel, mint az aktuális jelenünkre még ható múlt és a jövő – a kommunista társadalom – összeegyeztetése. A misztifikáció reakció.

5.1.6. Gyakran állítják, hogy a demokrácia csírái (sőt, egyesek szerint a formái) megtalálhatók fajunk életének kezdetében, az őskommunizmusban. Azonban félreértés, mikor egy magasabb forma csírának megnyilvánulását látják egy alacsonyabb formában való sporadikus megjelenésben. Ez a „demokrácia” nagyon sajátos körülmények között jelent meg. Mikor ezek véget értek, bekövetkezett a visszatérés a korábbi szerveződési módba. Vegyük például a katonai demokráciát annak kezdeteinél. A vezető megválasztása különleges

nem részleges forradalom. Vele véget ér a progresszív emancipáció, és megvalósul a radikális emancipáció. Ebben is minőségi ugrás van.

5.1.20. A demokrácia a dualizmuson alapszik, és a dualizmus leküzdésének eszköze. Így feloldja szellem és anyag dualizmusát – ami egyenértékű a nagy emberek és a tömeg dualizmusával – a hatáskörök átruházása révén; az állampolgár és az ember dualizmusát a szavazócédula és az általános választójog révén. Valójában a totális lét valóságába való belépés ürügyén az ember szuverenitása az államra ruházódik át. Az ember megfosztja magát emberi erejétől.

A hatalmi ágak szétválasztása megköveteli azok egységét, és ezt mindig az alkotmány megszegésével érik el. Ez a megszegés a tényleges és a jog szerinti helyzet szétválásán alapszik. Az egyiktől a másikhoz való eljutást erőszak biztosítja.

Valójában a demokratikus elv csupán jóváhagyása a kész ténynek: a valóság széthasadásának, az osztálytársadalomhoz kapcsolódó dualizmusnak.

5.1.21. Gyakran akadnak, akik szembe akarják állítani az általában vett demokráciát – egy üres fogalmat – a demokrácia egy formájával, ami az emberi emancipáció kulcsa lenne. De miféle tény az, amelynek jellegzetessége nem csak hogy ellenmondásban van általános fogalmával, hanem egyenesen a tagadását kell hogy jelentse? Valójában egy különös demokrácia elméletbe foglalása (például a proletárdemokráciáé) még kitér a minőségi ugrás elől. Csakugyan: vagy a kérdéses demokratikus forma valóban ellentmond a demokrácia általános fogalmának és így tényleg valami más (akkor miért nevezzük demokráciának?), vagy pedig összefér ezzel a fogalommal, és csak mennyiségi természetű ellentmondás lehet (például nagyobb számú embert foglal magában), és ezért nem megy túl e fogalom határain, még ha meg is próbálja kijebbi szorítani azokat.

Ez a tézis gyakran jelentkezik ebben a formában: a proletárdemokrácia nem polgári demokrácia, és aztán a közvetlen demokráciáról beszélnek, kimutatandó azt, hogy míg az utóbbinak törésre, dualításra van szüksége (a hatáskörök átruházására), addig az előbbi tagadja ezt. A jövő társadalmát ezért a közvetlen demokrácia megvalósulásaként határozzák meg.

sem volt fejlődési bázisa, és megjegyezhető, hogy nem képes virágozni ott. Ahogyan a kortárs Nyugaton, társadalmi demokrácia van. Az ellenforradalom sajnos odaát is hozta a mérget a proletárdemokrácia formájában, és sokak számára a forradalom elkorcsosulása a demokrácia meg nem valósításában keresendő.

A kommunista forradalom újra fog kezdődni azért, hogy felismeri ezeket a tényeket és teljes fontosságuk szerint értékeli őket. A proletariátus újjalakítja magát osztályként és ezáltal pártként, ezáltal meghaladva minden osztálytársadalom szűk korlátait. Az emberi faj végül egyesül és egyetlen létezőt fog alkotni.

5.1.19. A demokrácia összes történelmi formája a fejlődés olyan fokainak felelt meg, melyekben a termelés korlátozott volt. Ez egymást követő különféle forradalmak részleges forradalmak voltak. A gazdasági haladás nem történhetett meg és nem nyomulhatott előre egy újonnan felbukkant osztály kizsákmányolása nélkül. Megjegyezhetjük, hogy az antikvitás kora óta a forradalmak az emberiség egyre növekvő részének emancipációjához járultak hozzá. Ebből született az eszme, miszerint a tökéletes demokrácia felé haladunk, az összes embert egybegyűjtő demokrácia felé. Ennek eredményeképpen sokan sietnek felállítani az egyenletet: szocializmus = demokrácia. Igaz, hogy kijelenthető: a kommunista forradalommal és a proletariátus diktatúrájával az emberiségnek a korábnál nagyobb szekciója lép be ezen ideális demokrácia tartományába; és hogy a proletár helyzetnek az egész társadalomra való általánosításával a proletariátus felszámolja az osztályokat és megvalósítja a demokráciát (a Kommunista Kiáltvány kijelentette, hogy a forradalom a demokrácia meghódítása). De ehhez szükséges hozzátenni, hogy ez a határig való elmenetel, ez az általánosítás ugyanakkor a demokrácia lerombolása. Mert ezzel egyidejűleg az emberi tömeg nem marad belefoglalva az egyének egyszerű összességének státuszába, melyek mindegyike jog szerint – ha nem ténylegesen – ekvivalens. Ez a történelem csak egy nagyon rövid pillanatában lehet valóság, a kényszerített egyenlőség következtében. Az emberiség egy kollektív létezővé, Gemeinwesenné alkotja magát. Ez a demokratikus jelenségen kívül születik, és a párttá alakult proletariátus viszi át a társadalomra. A jövő társadalomba való átlépéskor minőségi változás történik, és nem pusztán mennyiségi. Mivel a demokrácia „ezen erőtlenség antimarxista uralma mindörökké, hogy minőséggé váljon”. A forradalom utáni társadalom számára demokráciát követelni annyi, mint az impotenciáját követelni. Ezenkívül a kommunista forradalom többé

időben és sajátos feladatok számára történt. Mikor ezeket végrehajtották, a vezetőt újból felszívta a közösség. Az időlegesen megjelenő demokrácia felszívódott. Ugyanez történt a tőke azon formáival, melyeket Marx özönvíz előttieknek nevezett. Az uzsora a pénztőke archaikus formája volt, amely felbukkanhatott az ősi társadalmakban. De létezése mindig ingatag volt, mert a társadalom védekezett bomlasztó hatásai ellen és száműzte. A tőke csak akkortól fejlődhetett szilárd alapokon, mikor az ember áruvá vált, és innentől kezdve a tőke nem volt többé újrafelszívható. A demokrácia valóságosan csak attól a pillanattól jelenhet meg, mikor az embereket teljesen szétválasztották, és az őket a közösséggel összekötő köldökszinórt elvágták; azaz amikor egyének léteznek.

A kommunizmus olykor megnyilvánulhat ebben a társadalomban, de mindig felszívódik ismét. Csak attól a pillanattól kezdve képes valóban fejlődésnek indulni, mikor az anyagi közösséget szétzúzták.

5.1.7. A demokratikus jelenség két történelmi korszakban jelenik meg tisztán: az ősközösség felbomlásának idején a görögöknél; és a feudális társadalom felbomlásának idején Nyugat-Európában. Kétségbevonhatatlan, hogy e második korszakban a jelenség nagyobb intenzitással jelent meg, mert az embereket már valóban egyének státuszára redukálták, és az ősi társadalmi viszonyok többé nem egyesíthették őket. A polgári forradalom mindig a tömegek mozgásba hozásaként jelenik meg. Ebből adódik a burzsoá probléma: hogyan egyesítsék, és hogyan rögzítsék őket új társadalmi formákban? Innen ered az intézmény-mánia és a jog robbanásszerű előretörése a burzsoá társadalomban. A polgári forradalom egy társadalmi forradalom, melynek politikai lelke van.

A kommunista forradalom idejére a tömegeket már megszervezte a kapitalista társadalom. Nem új szerveződési formákat fognak keresni, hanem egy új kollektív létezést, az emberi közösséget szerkesztik meg. Ez tisztán megjelenik akkor, mikor az osztály idővel mint történelmileg létező cselekszik, amikor párttá alakítja magát.

Számtalanszor elmondták a kommunista mozgalomban, hogy a forradalom nem szerveződési formák kérdése. Ezzel szemben a tőkés társadalom számára minden szervezeti kérdés. Fejlődésének kezdetén ez jó intézmények kereséseként jelenik meg; fejlődésének végén pedig úgy, mint a legjobb struktúrák keresése, melyekkel az emberek a tőke börtöneibe zárhatók: a

fasizmus. A demokrácia mindkét végletnél a keresés szívében van: először a politikai demokrácia, majd a társadalmi demokrácia.

5.1.8. A misztifikáció nem az uralkodó osztály tagjai által kitervelt jelenség, nem egy általuk elkövetett félrevezetés. Ha így lenne, elegendő volna egy egyszerű adekvát propaganda, hogy kiirtsuk azt az emberek elméjéből. Valójában a társadalmi struktúra mélyén, a társadalmi viszonyokban működik:

„Az, hogy egy társadalmi termelési viszony mint egy az egyéneken kívül meglevő tárgy jelentkezik, azok a meghatározott vonatkozások pedig, amelyekbe az egyének társadalmi életük termelési folyamatában belekerülnek, egy dolog sajátos tulajdonságaiként, – ez a fonás, ez a nem képzelt, hanem prózai módon reális misztifikáció jellemzi a csereértéket szülő munka valamennyi társadalmi formáját.”

(Marx: A politikai gazdaságtan bírálatához. MEM 13. 30. o.)

Ezért szükséges kifejtetni, milyen módokon misztifikál a valóság, és hogyan válik ez a kezdetben egyszerű misztifikáció egyre hatalmasabbá, és éri el maximumát a kapitalizmussal.

5.1.9. Eredetileg az emberi közösség alá volt vetve a természet diktatúrájának. Harcolnia kellett ellene, hogy túléljen. A diktatúra közvetlen volt, és a közösség a maga totalitásában alá volt vetve neki.

Az osztálytársadalom fejlődésével az állam a közösség képviselőjének mutatja magát, és igényt támaszt az ember természet elleni harcának megtestesítésére. Azonban – tekintve a termelőerők fejlődésének gyengeségét – a természet diktatúrája mindig hatékony. Ez a diktatúra indirekt, az állam közvetíti, és különösen a legkevésbé privilegizált rétegekre nehezedik. Mikor az állam definiálja az embert, akkor definíciójának anyagaként az uralkodó osztály emberét választja. A misztifikáció teljes.

5.1.10. A kapitalizmusban van egy első periódus, amikor – bár a burzsoázia már megragadta a hatalmat – a tőke csak formálisan uralkodik. A korábbi társadalmi formációk számos maradványa tovább él, akadályozva a tőke uralmát a társadalom egésze felett. Ez a politikai demokrácia korszaka, amelyben jelen van az egyéni szabadság és a szabad verseny apológiája. A burzsoázia ezt az emberek felszabadulásának eszközeként mutatja be. De ez misztifikáció, mert:

gazdasági egyeztetésre (korporatizmus, a szükségletek doktrínája stb.), és a középosztályok azok, melyek a demokrácia szakértői. Csakhogy a kapitalizmus növekedésével egyre inkább eltűnik az illúzió, hogy az igazgatásban osztozni lehet a tőkével. Ami marad: társadalmi demokrácia követelése politikai igényekkel: demokratikus tervezés, teljes foglalkoztatottság stb. Azonban a társadalmi biztonság megeremésével, míg megpróbálja fenntartani az általa követelt teljes foglalkoztatottságot, a tőkés társadalom megvalósítja a kérdéses társadalmi demokráciát – ami a tőke rabszolgáié.

Az új középosztályok fejlődésével a demokrácia követelése szert tesz (csak) egy halvány árnyalatnyi kommunizmusra.

5.1.18. A fent leírtak az európai/észak-amerikai térséggel foglalkoznak, és nem érvényesek azokra az országokra, ahol az ázsiai termelési mód hosszú időn át túlsúlyban volt (Ázsia, Afrika), vagy ahol még mindig uralkodik (pl. India). Ezekben az országokban az egyén nem termelődött ki. A magántulajdon megjelenhetett, de nem automatizálhatta önmagát; ugyanez érvényes az egyénre. Ez ezeknek az országoknak a geo-szociális körülményeivel kapcsolatos, és megmagyarázza, hogy a tőke miért nem volt ott képes fejleszteni magát egészen addig, amíg nem alakította magát közösséggé. Másképpen kifejezve, csak amikor elérte ezt a fokot, akkor lesz képes a kapitalizmus felváltani az ősi közösséget és ezáltal roppant övezeteket meghódítani. Csakhogy ezekben az országokban az emberek nem tudnak úgy viselkedni úgy, mint Nyugaton. A politikai demokráciát szükségképpen kikerülik. Legfeljebb társadalmi demokrácia lehetséges.

Ezért van az, hogy azokban az országokban, amelyeket legjobban megkínozta a kapitalizmus átültetése, kettős jelenséggel állunk szemben: a valós mozgás és az ősi közösség közötti egyeztetéssel, és a jövő közösséggel: a kommunizmussal való egyeztetéssel. Innen ered az ezen társadalmakkal való foglalkozás nehézsége.

Más szavakkal, az emberiség egy teljes hatalmas szekciója nem fogja úgy ismerni a demokratikus misztifikációt, ahogyan azt Nyugaton ismerik. Ez egy pozitív tény a közelgő forradalom számára.

Ami Oroszországot illeti, ott egy közbülső esettel van dolgunk. Megjegyezhetjük, micsoda nehézségek árán hozták ott létre a kapitalizmust. Egy proletárforradalomra volt szükség hozzá. A nyugati politikai demokráciának ott

eltüntetése felé halad. A kommunista megoldás közvetett. Úgy tűnik, a valóság megkerüli az államot, erre szükséges rávilágítani, és egyidejűleg rámutatni egy másik átmeneti államnak: a proletariátus diktatúrájának szükségességére.

5.1.16. A társadalmi demokrácia felé haladó fejlődés már a kezdetektől le volt értékelve:

„Amíg a pénz hatalma nem dolgok és emberek viszonya, a társadalmi viszonyokat politikailag és vallásilag kell megszervezni.”

(Marx)

Marx mindig leleplezte a politika szélhámoságát, és lemeztenítette a valóságos viszonyokat:

„Tehát a *természeti szükségesség*, az *ember lényegi tulajdonságai* – bármily elidegenülten jelennek is meg –, az *érdek*, ezek tartják össze a polgári társadalom tagjait, *reális* kötelességük a *polgári*, nem pedig a *politikai* élet.”

(A szent család. MEM II. 119. o.)

„Éppen a *polgári társadalom rabszolgasága látszatra* a legnagyobb *szabadság*, mert látszólag kiteljesedett *függetlensége* az egyénnek, amely elidegenült életelemének – mint például a tulajdonnak, az iparnak, a vallásnak stb. – féktelen, többé általános kötelességektől és az embertől nem kötött mozgását a *saját* szabadságának nézi, holott ez a mozgás ellenkezőleg az egyén teljes szolgasága és emberietlensége. A *kiváltság* helyébe itt a *jog* lépett.”

(A szent család. MEM II. 115. o.)

A demokrácia kérdése csak egy másik formában marad fenn, mint a verseny és a monopólium hamis ellentéte. Az anyagi közösség integrálja e kettőt. A fasizmussal (= társadalmi demokráciával) a demokrácia és a diktatúra is integrálódik. Eszköz az anarchia legyőzésére.

„Az *anarchia* a széttagoló *kiváltságok* alól emancipált polgári társadalom törvénye, és a *polgári társadalom* anarchiája a modern *közállapot* alapja, ahogy a közállapot viszont ennek az anarchiának a biztosítéka. Amennyire ellenkezők egymással, annyira feltételezik egymást kölcsönösen.”

(A szent család. MEM II. 116. o.)

5.1.17. Most, hogy eltűnt a burzsoá osztály, mely a tőke fejlődését lehetővé tevő forradalmat vezetette, és felváltotta azt a tőkésosztály, mely a tőkéből és annak értékesülési folyamatából él, a tőke uralma be van biztosítva (fasizmus), és ezért többé nem politikai egyeztetésre van szükség, merthogy az felesleges, hanem

„Nem az egyének vannak szabaddá téve a szabad konkurenciában, hanem a tőke van szabaddá téve.”

(Marx: Grundrisse. MEM 46/II. 123. o.)

„Innen ered ... az az idétlenség, hogy a szabad konkurenciát az emberi szabadság végső fejlődésének tekintik, a szabad konkurencia tagadását pedig egyenlőnek az egyéni szabadság és az egyéni szabadságon alapuló társadalmi termelés tagadásával. Éppenséggel csupán korlátolt alapzaton való szabad fejlődés ez – a tőke uralmának alapzatán. Ezért ez a fajta egyéni szabadság egyszersmind minden egyéni szabadság legteljesebb megszüntetése és az egyéniség teljes alávetése olyan társadalmi feltételeknek, amelyek dologi hatalmak, sőt túlhatalmú dolgok – maguktól a vonatkozásban levő egyénektől független dolgok – formáját öltik. A kifejtése annak, ami a szabad konkurencia, ez az egyetlen racionális válasz arra, ahogy a burzsoá próféták az egekig magasztalják, illetve a szocialisták ördöginek kiáltják ki.”

(Marx: Grundrisse. MEM 46/II. 124. o.)

5.1.11.

„A demokrácia és a parlamentarizmus nélkülözhetetlen a burzsoázia számára erővel és terrorral kivívott győzelme után, mivel a burzsoázia egy osztályokra felosztott társadalmat akar kormányozni.”

(Battaglia Comunista, 18. szám, 1951.)

Egyeztetésre volt szüksége, hogy uralkodni tudjon, mert az uralmat lehetetlen volt pusztán terror útján fenntartani. Miután erőszakkal és terrorral meghódította a hatalmat, a proletariátusnak nincs szüksége a demokráciára, nem azért, mert az osztályok egyik napról a másikra eltűnnek, hanem mert többé nem kell semmiféle álcázás vagy misztifikáció. A diktatúrára azért van szükség, hogy elejét vegyék az ellenséges osztály bármiféle visszatérésének. Ezenkívül a proletariátusnak az Államba való bejutása önmagának mint osztálynak a tagadása, valamint a többi osztály tagadása is. Ez a faj egységesítésének, a közösség kialakításának kezdete. A demokrácia követelése magába foglalná az osztályok közötti egyeztetés szükségességét, és ez annyit tesz mint kétségbe vonni, hogy a kommunizmus minden ellentmondás feloldása, hogy az az embernek önmagával való kibékítése.

5.1.12. A tőke megjelenésével a gazdasági mozgás többé nem válik el a társadalmi mozgástól. Az egyesülés a munkaerő vásárlásával és eladásával történt meg, de az embernek a tőkével szembeni alávetettségéhez vezetett. A

tőke anyagi közösséggé alakul és többé nincsen politika, mert maga a tőke szervezi meg rabszolgákként az embereket.

Eddig a történelmi fokig termelés és elosztás többé-kevésbé világosan elvált egymástól. A politikai demokráciát olyan eszközként tűzhatték ki célul, amellyel a termékek méltányosabban oszthatók el. De mikor az anyagi közösség megvalósult, termelés és elosztás elválaszthatatlanul összekapcsolódik. A forgalom imperatívuszai így megszabják az elosztást. Azonban a forgalom a termelés számára többé nem valami teljesen külsődleges valami, hanem a tőke számára egy lényegi mozzanat annak teljes folyamatában. Így maga a tőke az, amely megszabja az elosztást.

Minden ember ellátja a tőke egy funkcióját, ami alapvetően előfeltételezi létezésüket. E funkció végrehajtásával összefüggésben az emberek megkapják a termékek bizonyos elosztását, bér közvetítésével. Társadalmi demokrácia van. Megvalósításának egyik eszköze a jövedelempolitika.

5.1.13. A tőke formális uralmának korszakában (politikai demokrácia) a demokrácia nem egy szerveződési forma, amely mint olyan szemben áll a tőkével, hanem egy mechanizmus, melyet a tőkésosztály arra használ, hogy uralomra jusson a társadalom felett. Ebben a korszakban minden, e harcban benne foglalt szerveződési forma ugyanezt a célt érte el. Ezért képes a proletariátus bizonyos ideig fellépni ezen a terepen. Másrészt ugyanazon osztályon belül is felbukkanhatnak ellentétek, például az ipari és a fináncburzsoázia között. A parlament ezért egy aréna, melyben e különféle érdekek megütköznek. A proletariátus felhasználhatja a parlamentet mint emelvényt a demokratikus misztifikáció leleplezésére, és felhasználhatja az általános választójogot mint az osztály szervezésének eszközt.

Amikor a tőke elérkezett valódi uralmához és anyagi közösséggé alakította magát, a kérdés megoldódott: a tőke megszerezte az Államot. Az állam belülről való meghódítása többé nem vetődik fel, mert az:

„*Formalitássá, a népelet haut gout-jává vált, ceremónia. A rendi elem az alkotmányos államoknak az a szentesített, törvényes hazugsága, hogy az állam a nép érdeke vagy hogy a nép az államérdek.*”

(Marx: A hegeli jogfilozófia kritikájához. MEM I. kötet. 270. o.)

5.1.14. A demokratikus állam az ember által ellenőrzött társadalom illúzióját képviseli (ez az ember irányíthatja a gazdasági jelenséget). Az embert szuverénnek kiáltja ki. A fasiszta Állam e misztifikáció megvalósulása (ebben az értelemben annak negációjaként jelenhet meg). Az ember nem szuverén. Ezzel egyidejűleg valójában ez a tőkés állam igazából elismert formája: a tőke abszolút uralma. A társadalmi egység nem létezhet az elmélet és a gyakorlat szétválásával. Az elmélet azt mondta: az ember szuverén; a gyakorlat kijelentette: a tőke az. Az egyensúly hiánya csak annyiban volt lehetséges, amennyiben az utóbbi még nem jutott abszolút uralomra a társadalom felett. A fasiszta államban a valóság leigázza az eszmét, hogy valódi eszmét csináljon belőle. A demokratikus államban az eszme leigázza a valóságot, hogy képzelt valóságot csináljon belőle. A tőke rabszolgáinak demokráciája elfojtja a misztifikációt, hogy annál inkább megvalósítsa azt. A demokráciák szeretnének rávilágítani erre, mikor azt hiszik, hogy ez összebékítheti a proletariátust a tőkével.

A társadalommal szemben, mely rátalált elnyomásának létezésére (mely megszünteti a dualitást, a valóság/gondolat közti egyensúlytalanságot), szükséges szembeállítani azt a felszabadító létezőt, amely az emberi közösséget képviseli: a kommunista pártot.

5.1.15. Ennélfogva a XIX. századi teoretikusok többsége etalista volt. Azt gondolták, hogy az állam szintjén fel tudják oldani a társadalmi tényeket. Mediatisták voltak.

Csak azt nem értették, hogy a proletariátusnak nem csak szét kell zúznia a régi államgépezetet, hanem egy másikat kell a helyére állítania. Számos szocialista hitte, hogy meg lehet hódítani az államot belülről, az anarchisták pedig azt hitték, hogy az megszüntethető egyik napról a másikra.

A XX. századi teoretikusok korporatisták, mert úgy vélik, hogy csupán a termelés megszervezéséről és humanizálásáról van szó, és akkor minden probléma megoldódik. Ők immediatisták. Ez a proletariátus elméletének közvetett bizonyítéka. Kijelenteni, hogy a proletariátust össze kell egyeztetni a gazdasági mozgással, annyit tesz, mint felismerni, hogy megoldás csak ezen a talajon szület. Az immediatizmus abból a tényből keletkezik, hogy a kommunista társadalom folyvást erősödik magán a kapitalizmuson belül. Nem arról van szó, hogy összeegyeztessük a kettőt, hanem hogy szétzúzzuk a tőke hatalmát, szervezett erejét, a kapitalista Államot, amely fenntartja a magánmonopóliumot, miközben minden gazdasági mechanizmus annak